

Sygn. akt I C 7/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lipca 2020 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący sędzia SO Przemysław Jagosz

Protokolant prac. sąd. Natalia Indyka

po rozpoznaniu w dniu 20 lipca 2020 r., w Olsztynie, na rozprawie,

sprawy z powództwa (...) sp. z o.o. w O.

przeciwko **M. P. i C. P.**

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. **uznaje za bezskuteczną względem powódki umowę darowizny udziałów po ½ części w prawie własności nieruchomości położonej w N. o nr ewidencyjnym (...), objętej księgą wieczystą (...), zawartą w dniu 15 maja 2017 r. przed notariuszem M. L. (rep. A nr 1942/2017) między pozwanymi i dłużnikiem powódki – w celu ochrony wierzytelności powódki w kwocie 128 082,82 zł, wynikających z nakazów zapłaty Sądu Rejonowego w O.w sprawach o sygnaturach akt: (...), (...), (...), (...), (...), (...);**

II. **zasądza od pozwanych na rzecz powoda zwrot kosztów procesu w kwocie 11 822 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.**

Sygn. akt I C 7/20

UZASADNIENIE

Powodowa spółka żądała uznania za bezskuteczną w stosunku do niej umowy darowizny, jakiej dokonał jej dłużnik na rzecz pozwanych z pokrzywdzeniem powódki, a nadto zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazała, że przedmiotem darowizny były udziały w nieruchomości, która w wyniku tej czynności wyszły z majątku dłużnika, przez co powódka nie może zaspokoić swoich wierzytelności względem niego, a pozwani są osobami najbliższymi dla dłużnika, co stwarza domniemanie, że działali ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

Pozwani wnieśli o oddalenie powództwa o zwrot kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazali, że:

a) powódka świadczyła usługi na rzecz dłużnika przez okres 4 miesięcy, w ciągu których dłużnik nie spłacał zobowiązania, co było z jej strony nieodpowiedzialne i niezgodne z zasadami współżycia społecznego generując coraz wyższe zadłużenie, zwłaszcza, że wystąpiła z kilkoma pozwami, w wyniku których na jej rzecz zasądzano kolejne koszty procesu,

b) pozwani nie mieli świadomości zadłużenia dłużnika powódki, ani możliwości dowiedzenia się o nim, a w księdze wieczystej darowanej im nieruchomości nie było wpisane żadne ostrzeżenie,

c) wprawdzie otrzymali nieruchomość bezpłatnie, jednak w celu uregulowania sytuacji związanej z rozliczeniami między członkami rodziny,

d) roszczenie powódki jest znacznie wygórowane ze względu na art. 5 k.c. i nie może mieć miejsca sytuacja, w której odpowiedzialiby za zobowiązanie dłużnika, gdy nie są zobowiązani do spełnienia jego świadczenia, zwłaszcza, że nie zawierali z dłużnikiem umowy o zwolnienie go z długu,

e) pozwana ma niewielkie możliwości finansowe,

f) wartość darowanej nieruchomości wzrosła wskutek dokonania przez pozwanych nakładów o wartości kilkudziesięciu tysięcy złotych i wykorzystywali ją do celów zarobkowych.

(odpowiedź na pozew k. 79-83)

Sąd ustalił i zważył, co następuje:

K. P. jest dłużnikiem powódki, a jej wierzytelności zostały potwierdzone prawomocnymi nakazami zapłaty Sądu Rejonowego w O.z dnia 21.06.2018 r., 27.06.2018 r. oraz pięcioma kolejnymi, wydanymi w dniu 25.07.2018 r., w sprawach o sygnaturach akt: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...)

Pierwszy z tych nakazów zasądzał odsetki za opóźnienie od części należności głównej za okres od 15.04.2017 r. i od 30.04.2017 r., zaś drugi za okres od 30.05.2017 r., co oznacza, że objęte nimi zadłużenie istniało jeszcze przed tymi datami, w których stało się wymagalne. Ze spłatą wierzytelności objętych nakazami z dnia 25.07.2018 r. dłużnik popadł w opóźnienie uzasadniające zasądzenie odsetek z dniami 15.05.2017 r., 15.06.2017 r., 30.06.2017 r., 15.07.2017 r. i 30.07.2017 r.

Wskazane wierzytelności powstały z tytułu braku zapłaty przez K. P. należności za paliwo kupione od powódki na cele swojej działalności transportowej.

W dacie powstania pierwszych zaległości dłużnik posiadał jedynie nieruchomość w miejscowości N., oznaczonej nr ewid. (...), o pow. 0,5983 ha, dla której Sąd Rejonowy w (...) prowadzi księgę wieczystą nr (...). Działalność gospodarczą prowadził na sprzęcie leasingowanym. W podobny czasie co zadłużenie względem powódki, popadł w zaległości względem innych wierzycieli.

(por. nakazy k. 37-55, zeznania K. P. za adn. k. 129)

W dniu 15 maja 2017 r. K. P., przed notariusz M. L., zawarł umowę darowizny, na mocy której podarował udziały w wysokości po 1/2 części we wskazanej wyżej nieruchomości swojej matce C. P. i bratu M. P., czyli pozwanym w niniejszej sprawie.

(bezsporne, wydruk księgi wieczystej nieruchomości k. 17 i nast.)

Powódka wniosła o egzekucję należności objętych wskazanymi nakazami zapłaty, jednak postępowania prowadzone w tym celu przez komornika zostały umorzone na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Bezskuteczność ta wynikała natomiast z braku majątku, z którego miałyby nastąpić zaspokojenie wierzytelności powódki (por. postanowienia k. 35 i nast.).

Zgodnie z art. 527 k.c., gdy wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek niej dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności.

Zaznaczyć też należy, że jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Jeżeli dłużnik dokonuje darowizny na rzecz osób najbliższych i w dacie darowizny był niewypłacalny lub stał się niewypłacalny w jej wyniku, zgodnie z art. 528 i art. 529 k.c. domniemywa się nadto, że działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, zaś wierzyciel może domagać się uznania tej darowizny za bezskuteczną również wówczas, gdy osoby obdarowane nie wiedziały i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogły się dowiedzieć o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Przepisy powyższe stosuje się również do wierzytelności przyszłych, jakie mogą powstać między wierzycielem a dłużnikiem z istniejącego między nimi stosunku prawnego.

Jak wskazano wyżej w 2017 r. powódka wydała na rzecz K. P. paliwo, za co należała się jej zapłata, jednak takowej nie uzyskała, przy czym w opóźnienie z płatnościami dłużnik popadł już z dniem 15.04.2017 r.,

Zważywszy na datę umowy darowizny oraz treść zeznań dłużnika, nie ulega też wątpliwości, że miał świadomość tego zadłużenia w dacie dokonywania darowizny na rzecz pozwanych.

Z zeznań dłużnika bez wątpienia wynika nadto, że w tej dacie nie dysponował innym majątkiem poza darowaną im nieruchomością, który umożliwiałby mu spłatę długów względem powódki. Zważywszy, że w późniejszym czasie egzekucja tych wierzytelności nie przyniosła żadnego rezultatu z uwagi na brak majątku dłużnika, należy zatem przyjąć za wykazane, że wskutek dokonania darowizny dłużnik stał się całkiem niewypłacalny, nawet przy założeniu, że wartość nieruchomości była niższa niż jego wymagalne zobowiązania. Wskutek darowizny z jego majątku wyszła bowiem jedyna rzecz, z której powódka mogłaby zaspokoić chociaż część swoich wierzytelności.

Jednocześnie oznacza to, że zgodnie z art. 527 § 2 i art. 529 k.c. należy przyjąć, że dokonując darowizny dłużnik działał z pokrzywdzeniem powódki i ze świadomością takiego skutku.

Co więcej, pozwani uzyskali korzyść płynącą z darowizny bezpłatnie, gdyż umowa darowizny ze swej istoty jest czynnością prawną dokonywaną pod tytułem darmym, zasadniczo bez względu, jakie motywy legły u podstaw jej zawarcia. Powoływanie się przez pozwanych, że przyczyną, dla której zawarli umowę darowizny, były rozliczenia rodzinne, nie zmienia faktu, że ostatecznie zdecydowali się na zawarcie takiej właśnie umowy, która z założenia prowadziła do nieodpłatnego przysporzenia na ich rzecz.

Jak wskazano wyżej, zgodnie z art. 528 k.c., upoważniało to powódkę do żądania uznania bezskuteczności tej czynności bez względu na wiedzę pozwanych, czy dłużnik – jednocześnie członek ich najbliższej rodziny – dokonując darowizny działał ze świadomością pokrzywdzenia powódki.

W tym stanie rzeczy należało uznać, że w sprawie zostały wykazane wymagane przez art. 527 k.c. przesłanki do uznania darowizny z dnia 15 maja 2017 r. za bezskuteczną względem powódki w celu ochrony jej wierzytelności w łącznej kwocie 128 082,82 zł, wynikających z nakazów zapłaty Sądu Rejonowego w O. w sprawach o sygnaturach akt: (...), (...), (...), (...), (...), (...), (...), o czym orzeczono w pkt. I sentencji wyroku.

Uwzględnieniu powództwa nie sprzeciwiały się inne okoliczności powoływane przez pozwanych.

Po pierwsze, skorzystanie przez powódkę z możliwości stwarzanych przez przepisy prawa co do zasady nie narusza zasad współżycia społecznego. Nie można też uznać, aby powódka nadużyła swojego prawa, wytaczając kilka spraw

sądowych dopiero po pewnym czasie od powstania zaległości za kolejne okresy, w których dłużnik opóźnił się ze swoim świadczeniem. Stwarzało to bowiem dłużnikowi możliwość spłaty zobowiązania przed ich wytoczeniem.

Po drugie, istota powództwa przewidzianego w art. 527 k.c., z którym wystąpiła powódka w niniejszej sprawie sprowadza się do zapewnienia jej możliwości zaspokojenia się z mienia należącego do osób trzecich, które zostało wyprowadzone z majątku dłużnika z pokrzywdzeniem wierzyciela. Bezskuteczność czynności, na której podstawie nastąpiło takie wyprowadzenie, oznacza bowiem przyjęcie założenia, że mienie to w stosunku do wierzyciela pozostaje mieniem dłużnika. Osoby trzecie nie muszą zatem odpowiadać za spełnienie świadczenia dłużnika, ani przejmować jego długu, mogą natomiast uniknąć skierowania egzekucji do majątku stanowiącego formalnie ich własność przez dobrowolne spełnienie świadczenia lub wskazanie majątku dłużnika wystarczającego do zaspokojenia należności (art. 533 k.c.). W konsekwencji bez znaczenia pozostaje również sytuacja materialna tych osób, skoro nie mają one przymusu spełnienia świadczenia, a jedynie znoszenia egzekucji. w zakresie ograniczonym do mienia nabytego z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Po trzecie wreszcie, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia w trybie powództwa z art. 527 k.c. pozostają nakłady poczynione przez pozwanych na nabytej nieruchomości, gdyż pozostaje ona ich własnością w stosunku do innych osób poza pokrzywdzonymi wierzycielami, z którymi wszakże nie łączy ich żaden stosunek prawny dotyczący ewentualnego rozliczenia tych nakładów.

Zgodnie z art. 98 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego (k.p.c.) pozwani jako strona przegrywająca proces są zobowiązani do zwrotu jego kosztów na rzecz powódki, która proces wygrała. Po stronie powódki koszty te obejmowały opłatę od pozwu (6 504 zł), wynagrodzenie jednego pełnomocnika (radcy prawnego) w stawce wynikającej z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych ... (5 400 zł) oraz opłatę za pełnomocnictwo (17 zł), które zasądzono wraz z odsetkami przewidzianymi w art. 98 § 1¹ k.p.c.